

Lieta C-45/24**Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu****Iesniegšanas datums:**

2024. gada 24. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 13. decembris

Prasītāja:

Verein für Konsumenteninformation

Atbildētāja:

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV

Oberster Gerichtshof [Augstākā tiesa] kā revīzijas instances tiesa [...] lietā, kurā prasītāja ir *Verein für Konsumenteninformation*, 1060 Vīne, [...] un atbildētāja – *Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V.*, Nīderlande, 1182 GP Amtstelvēna, [...] par 95,14 EUR [...], sakarā ar prasītājas revīzijas sūdzību par *Landesgericht Korneuburg* [Korneiburgas apgabaltiesas] kā apelācijas instances tiesas 2023. gada 21. marta spriedumu GZ 22 R 37/23f-23, ar kuru tika grozīts *Bezirksgericht Schwechat* [Švehatas pirmās instances tiesas] 2022. gada 17. novembra spriedums GZ 20 C 232/21 z-1 7, slēgtā sēdē

nolēma:

I Saskaņā ar LESD 267. pantu uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1. Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91, un it īpaši tās 8. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka biļetes cena, kas jāņem vērā, lai noteiktu atlīdzinājuma summu, ko lidojuma atcelšanas gadījumā gaisa pārvadātājs maksā pasažierim, ietver arī tādas starpību pasažiera samaksāto un

gaisa pārvadātāja saņemto summu tādas komisijas maksas apmērā, kura atbilst uzņēmuma, kas darbojās kā starpnieks starp abiem minētajiem, saņemtajai komisijas maksai, ja gaisa pārvadātājam gan ir zināms, ka cits uzņēmums par starpniecību regulāri aprēķina komisijas maksu (starpniecības nodevu), tomēr konkrētajā gadījumā tas nezina tās apmēru?

2. Vai gaisa pārvadātāja nepieciešamās zināšanas pierādīšanas pienākums ir pasažierim, kas pieprasa atlīdzinājumu, vai gaisa pārvadātājam ir jāpierāda, ka tam nav bijis nepieciešamo zināšanu par komisijas maksu?

II. Tiesvedība par prasītāja pārsūdzību tiek apturēta [...] līdz Eiropas Savienības Tiesas prejudiciālā nolēmuma saņemšanai.

Pamatojums

A Faktiskie apstākļi

- 1 Pasažieriem bija tiešsaistes rezervēšanas portālā *Opodo* rezervētas biļetes uz lidojumiem KL 1840 un KL 743, kuri atbildētājam, gaisa pārvadātājam, bija jāveic 2020. gada 19. augustā no Vīnes ar savienoto reisu caur Amsterdamu uz Limu, un uz lidojumiem KL 744 un KL 1847 2020. gada 28. septembrī no Limas ar savienoto reisu caur Amsterdamu uz Vīni. *Opodo* ir ceļojumu birojs, kuru sertificējusi IATA [Starptautiskā gaisa transporta asociācija], un kas kā tāds ir tiesīgs izsniegt atbildētāja biļetes. Atbildētāja jau vismaz desmit gadus ir sadarbojies ar *Opodo*. Rezervēšanas laikā atbildētājam un *Opodo* bija tā sauktais *Global Incentive* līgums, kas paredzēja zināmas atlīdzības summas starpniekam *Opodo*, ja tiek pārdots noteikts skaits atbildētājas biļešu. Nedz IATA līgumos, nedz *Incentive* līgumos atbildētāja un *Opodo* starpā nebija noregulēts, vai un kādā apmērā *Opodo* var vai drīkst aprēķināt starpniecības komisijas maksu pasažieriem.
- 2 Pasažieri samaksāja *Opodo* kopsummā 2053,48 EUR. Atbildētāja lidojumus atcēla. Pasažieri pirms prasības celšanas saņēma biļešu cenas atlīdzinājumu 1958,34 EUR. 95,14 EUR starpība ir ceļojumu aģenta *Opodo* starpniecības nodevu (starpniecības komisijas maksu). Atbildētāja nebija informēta par konkrēto komisijas maksas apmēru.
- 3 Pasažieri savas prasījuma tiesības uz biļešu atlīdzinājumu cedēja prasītājam, patērētāju aizsardzības apvienībai, kura cesiju pieņēma.

B Pamatlietas pušu argumenti un līdzšinējā tiesvedība

- 4 Prasītāja ar savu prasību, kas balstīta uz Regulas (EK) Nr. 261/2004 8. pantu, lūdz atbildētāju samaksāt 95,14 EUR, pieskaitot tiem procentus. Tā uzskata, ka biļetes izmaksas esot jāatlīdzina, ietverot komisijas maksu. Tālab esot pietiekami, ka atbildētāja ir informēta par faktu, ka komisijas maksa tiek noteikta regulāri, un samierinoties, ka to nosaka starpnieks. Nododama savas biļetes tādiem tiešsaistes

ceļojumu birojiem kā *Opodo*, atbildētāja palielinot savu darbības rādus. Būtu netaisnīgi neuzlikt tai atlīdzību par aģenta komisijas maksu, it īpaši tādēļ, ka tā gūst labumu no *Opodo* tālākas izplatīšanas. Tas, ka komisijas maksas ietveršana atlīdzināmajā kopējā cenā esot priekšnoteikums un ka atbildētāja esot arī apstiprinājusi komisijas maksas konkrēto apmēru, nevarot tikt izsecināts no Tiesas judikatūras.

- 5 Atbildētāja lūdza prasību noraidīt. Tā apgalvoja, ka vienošanās attiecībā uz starpniecības maksas aprēķināšanu neesot un ka tai vispār neesot zināms, vai *Opodo* tādu pieprasa un kāds šajā gadījumā esot tās apmērs. No biļešu cenas atšķirīgas cenas atbildētāja neesot atļāvusi; saskaņā ar Tiesas judikatūru šāda atļauja būtu nosacījums tam, ka pasažieri [lidojuma] atcelšanas gadījumā drīkstētu gaisa pārvadātājam pieprasīt arī starpniecības maksas atlīdzinājumu.
- 6 Pirmās instances tiesa piekrita prasītājas juridiskajai nostājai un prasību apmierināja.
- 7 Apelācijas instances tiesa piekrita atbildētājas juridiskajai nostājai un prasību noraidīja.
- 8 Par apelācijas instances spriedumu prasītāja cēla prasību revīzijas tiesvedībā, kurā lūdza nolēmumu grozīt un prasību apmierināt.
- 9 Atbildētāja savā atbildē revīzijas tiesvedībā lūdza revīzijas sūdzību noraidīt, un pakārtoti – to neizskatīt.

C Atbilstošās tiesību normas

- 10 Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91 (turpmāk tekstā – “Aviopasažieru tiesību regula”), 2. panta f) punkts, 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts un 8. panta 1. punkta pirmais ievilkums kopā ar virsrakstiem ir formulēts šādi:

“2. pants

Definīcijas

Šajā regulā:

a) [..]

f) “biļete” ir derīgs dokuments, kas dod tiesības saņemt pārvadājuma pakalpojumu, vai līdzīgs neizdrukāts dokuments, tostarp elektroniskā formā, un ko izdevis vai apstiprinājis gaisa pārvadātājs vai tā pilnvarots aģents;

g) [..]

5. pants

Atcelšana

1. *Ja atceļ lidojumu, attiecīgajiem pasažieriem:*

a) *apkalpojošais gaisa pārvadātājs piedāvā atbalstu saskaņā ar 8. pantu un*

b) [..]

8. pants

Tiesības saņemt atlīdzinājumu vai mainīt maršrutu

1. *Ja ir izdarīta atsauce uz šo pantu, pasažieriem dod iespēju izvēlēties:*

a) – *vai septiņās dienās saskaņā ar 7. panta 3. punktu saņemt biļetes pilnas cenas atlīdzinājumu tās summas apmērā, par kuru tā ir pirka, attiecībā uz to ceļojuma daļu vai daļām, kas nav veiktas, un attiecībā uz jau veikto daļu vai daļām, ja lidojumam vairs nav jēgas, ņemot vērā pasažiera sākotnējo ceļojuma plānu, attiecīgā gadījumā kopā ar*

– [..].”

D Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

- 11 Aviopasažieru tiesību regulai ir jānodrošina augsta līmeņa pasažieru aizsardzība (1. apsvērums). Pasažieriem, kuru lidojumi ir atcelti, ir jābūt iespējai vai nu saņemt biļešu cenas atmaksu, vai pārplānot ceļojuma maršrutu ar apmierinošiem nosacījumiem, un par šiem pasažieriem ir atbilstoši jā rūpējas, kamēr viņi gaida vēlāku lidojumu (13. apsvērums).
- 12 Šo mērķu īstenošanai Aviopasažieru regulas 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka apkalpojošajam gaisa pārvadātājam tāda plānota lidojuma neveikšanas gadījumā, uz kuru ir bijusi rezervēta vismaz viena vieta (“Atcelšana”; Aviopasažieru tiesību regulas 2. panta 1) punkts), attiecīgajiem pasažieriem ir jāpiedāvā atbalsts saskaņā ar Aviopasažieru tiesību regulas 8. pantu. Aviopasažieru tiesību regulas 8. panta 1. punktā ir paredzēta pasažiera tiesības izvēlēties. Pasažieris saskaņā ar a) apakšpunkta pirmo ievilkumu var prasīt “biļetes pilnas cenas atlīdzinājumu tās summas apmērā, par kuru tā ir pirka”.
- 13 Aviopasažieru tiesību regulas 2. panta f) punktā ir definēts, ka “biļete ir derīgs dokuments, kas dod tiesības saņemt pārvadājuma pakalpojumu, vai līdzīgs neizdrukāts dokuments, tostarp elektroniskā formā, un ko izdevis vai apstiprinājis gaisa pārvadātājs vai tā pilnvarots aģents”.

- 14 Tiesa savā 2018. gada 12. septembra spriedumā, kas pasludināts lietā C-601/17 *Harms pret Vueling Airlines SA*, jau ir aplūkojusi pasažieru tiesību saņemšanas atlīdzinājumu apjomu saskaņā ar Aviopasažieru tiesību regulas 5. pantu, lasot to kopsakarā ar 8. pantu, attiecībā uz starpniecības komisijas maksām. Toreizējie pasažieri – tāpat kā izskatāmajā lietā – starpniecības platformā *Opodo* bija nopirkuši biļetes. Pēc lidojuma atcelšanas gaisa pārvadātājs atlīdzināja tikai biļešu cenu, bet neatlīdzināja starpniecības komisijas maksu. Tiesa vispirms vispārīgi norādīja, ka Aviopasažieru tiesību regulas mērķis ir ne tikai nodrošināt augstu pasažieru aizsardzības līmeni, bet arī nodrošināt līdzsvaru starp šo pasažieru un gaisa pārvadātāju interesēm (15. punkts). Ņemot vērā šos mērķus, ir jāuzskata, ka “komisijas maksa, ko, pērkot biļeti, no pasažiera ir saņēmis starpnieks, principā ir jāuzskata par attiecīgā lidojuma atcelšanas gadījumā šim pasažierim atmaksājamās cenas sastāvdaļu”. Šai iekļaušanai tomēr ir jāparedz zināmi ierobežojumi, ievērojot ar to saistītās gaisa pārvadātāju intereses (16. punkts). No biļetes definīcijas Aviopasažieru tiesību regulas 2. panta f) punktā esot secināms, “ka šādas biļetes dažādās sastāvdaļas, tostarp tās cena, [arī] gadījumā, kad šo biļeti nav izdevis pats gaisa pārvadātājs, katrā ziņā tam ir jāapstiprina un tātad tās netiek [nedrīkst tikt] noteiktas, tam nezinot” (17. punkts). Šādu interpretāciju apstiprina Tiesas judikatūra, no kuras izriet, ka Aviopasažieru tiesību regulas 10. panta 2. punkta a) – c) apakšpunktā paredzētais, ka “biļetes cenas” daļējs atlīdzinājums gadījumā, kad gaisa pārvadātājs izvieto pasažieri zemākas klases vietā par to, kādu pasažieris iegādājies, pērkot biļeti, ir jānosaka, ievērojot tikai minētās cenas “nenovērsamās” sastāvdaļas tādā nozīmē, ka saņēmējam tās ir jāsamaksā, lai saņemtu gaisa pārvadātāja piedāvātos pakalpojumus (18. punkts). Biļetes cenas sastāvdaļa, kas ir noteikta, gaisa pārvadātājam to nezinot, nevar tikt uzskatīta par nepieciešamu pēdējā minētā piedāvāto pakalpojumu saņemšanai (19. punkts). Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdoto [prejudiciālo] jautājumu ir jāatbild, ka Aviopasažieru tiesību regula un it īpaši tās 8. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, “ka biļetes cenā, kas ir jāņem vērā, nosakot summu, kura gaisa pārvadātājam ir jāatlīdzina pasažierim lidojuma atcelšanas gadījumā, ietilpst starpība starp šī pasažiera samaksāto summu un to summu, ko ir saņēmis gaisa pārvadātājs, kura atbilst komisijas maksai, ko ir saņēmusi persona, kura ir iesaistījies kā starpniece starp abiem minētajiem, izņemot, ja šī komisijas maksa ir noteikta, gaisa pārvadātājam to nezinot”. Tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai (20. punkts).
- 15 Ar šo Tiesas nolēmumu ir noskaidrots, ka starpniecības komisijas maksa principā ir daļa no atlīdzinājuma saskaņā ar Aviopasažieru tiesību regulas 8. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Taču Tiesas noteiktais izņēmums, ka starpniecības nodeva (starpniecības komisijas maksa) atlīdzina vien tad, ja komisijas maksa ir “noteikta, gaisa pārvadātājam to nezinot” (20. punkts), rada atšķirīgas interpretācijas iespējas. It īpaši ir apšaubāms, kā konkrēti gaisa pārvadātājs ir bijis jāinformē par komisijas maksu pēc būtības un nepieciešamības gadījumā arī apmēru un kuram ir pienākums pierādīt gaisa pārvadātāja vajadzīgo zināšanu vai attiecīgi – tās trūkumu.

- 16 Attiecībā uz šajos punktos minēto dalībvalstu tiesas lietā *Harms* C-601/17 pasludināto Tiesas spriedumu ir transponējušas atšķirīgi (sal. turpmāk arī *Degott in [un] Schmid, BeckOK Fluggastrechte-Verordnung*²⁸ izdevums [2023], 8. panta 4.b punkts):
- 17 a) *AG Eilenburg* [Eilenburgas pirmās instances tiesa], piemēram, ir uzskatījusi, ka (arī) gaisa pārvadātājam esot zināms, ka starpnieki, kas pārdod biļeti, rēķinā par savu starpniecības pakalpojumu parasti norāda komisijas maksu, kura papildus gaisa pārvadātājam nosūtītajai biļetes cenai pasažierim ir jāsamaksā, lai saņemtu aģenta izdotu, respektīvi, izsniegtu biļeti. Ar šādu kārtību gaisa pārvadātājs esot konkludenti darījis zināmu, ka piekrīt savus lidojumus piedāvāt tirdzniecībā starpniekplatformā, izmantojot starpniecības uzņēmumu. Gaisa pārvadātājam neesot jāzina, kāds ir bijis ikreizējā atsevišķajā gadījumā starpniekuzņēmuma aprēķinātais komisijas maksas apmērs. Gluži otrādi, taisnīga interešu līdzsvarojuma kontekstā esot jābūt pietiekami, ka gaisa pārvadātājam ir bijis zināms par starpniecības komisijas pienākšanos vispār (*AG Eilenburg* 14.5.2021. 2 C 706/20 = *BeckRS* 2021. 12201).
- 18 b) *AG Frankfurt am Main* [Frankfurtes pie Mainas pirmās instances tiesa] ir paziņojusi, ka ņemot vērā Tiesas spriedumu, esot jābalstās uz to, ka komisijas maksa principā ir jāatmaksā attiecīgajam gaisa pārvadātājam, lai nodrošinātu iespējami augstu patērētāju aizsardzību. Tomēr tad nevarot būt gribēts, ka gaisa pārvadātājam ir iespēja atsaukties uz savu nezināšanu, ja šī zināšana par attiecīgajiem konkrētajiem komisijas maksas iekasēšanas gadījumiem ir neapšaubāma (*AG Frankfurt am Main* 13.7.2021, 31 C 736/21 [96], publicēts vietnē *dejure.org*).
- 19 c) *AG Köln* [Kēlnes pirmās instances tiesa] attiecībā uz kāda gaisa pārvadātāja iebildumu, ka komisija maksa tikusi noteikta, tam nezinot, ir paziņojusi, ka esot acīmredzams, ka ceļojuma aģents tirgū veic saimniecisko darbību, kuru paplašinot iekasē komisijas maksu. Neesot skaidrs, kāda iemesla dēļ šis apstāklis gaisa pārvadātājam nav kļuvis zināms, un šis gaisa pārvadātājs arī to pietiekami neizklāsta. Ja gaisa pārvadātājam, iespējams, sākotnēji nav zināms par atsevišķi noteikto starpniecības nodevas apmēru, tas neesot svarīgi. No Tiesas sprieduma neizrietot, ka šajā ziņā ir nepieciešama informācija par precīzu apmēru, it īpaši gadījumā, kad netiekot ņemta vērā Tiesas paustā pārliecība par principiālu komisijas maksas atlīdzināšanas pienākumu atbilstoši Aviopasažieru tiesību regulas 8. panta 1. punktam, un šādā gadījumā gaisa pārvadātājs, veicot atbilstošus pasākumus, varētu šo pienākumu nepildīt (*AG Köln* 17.11.2021. 117 C 128/21 = *BeckRS* 2021, 47798).
- 20 d) *LG Landshut* [Landshūtes apgabaltiesa], atsaucoties uz Tiesas spriedumu, ir uzskatījusi, ka situācijā, kurā gaisa pārvadātājs nevar ietekmēt, vai un kādā apmērā pasažieru izvēlētais ceļojuma aģents iekasē komisijas maksu par gaisa pārvadātāja biļetēm, ko laiž tirdzniecībā “tikai apzināti un ar nolūku – tā, lai nebūtu nepieciešama papildu atļauja, – ar globālā rezervēšanas sistēmā iesaistīta ceļojuma aģenta starpniecību, zinot, ka ceļojuma aģenti biļetes gala patērētājiem

pārdod par pašu noteiktām cenām”, neesot nepieciešams zināt ceļojuma aģentu iekasētās starpniecībasnodevas konkrēto apmēru (*LG Landshut* 3.12.2021, 14 O 2303/21 = *BeckRS* 2021, 55342).

- 21 e) *OLG München* [Minhenes Augstākā tiesa] savā nolēmumā attiecībā uz iepriekš minēto *LG Landshut* [Landshūtes apgabaltiesas] apelācijas tiesvedībā pasludināto spriedumu, turpretim, balstoties uz lietā *Harms* pausto Tiesas apsvērumu, ir nospriedusi, ka “pārdotās biļetes cenas veidošanā to ietekmē gaisa pārvadātāja konkrētā zināšana”. Gaisa pārvadātāja pretēji *LG Landshut* samierinoši paustā abstraktā iespēja vai varbūtība, ka ceļojuma aģents palielina maksu gaisa pārvadātājam nezināmā apmērā, neesot pietiekama. Tikai tad, ja gaisa pārvadātājs zina, ka komisija maksa, kuru tas samaksājis, respektīvi, starpniecības nodeva, kuru ar šā gaisa pārvadātāja ziņu ir iekasējis ceļojuma aģents, atspoguļojas biļetes cenā, esot atbilstoši, ka lidojuma anulēšanas gadījumā tam ir jāatlīdzina šīs summas kā biļetes cenas daļa. Pretējā gadījumā esot atbilstoši starpniecības nodevas nepieskaitīt biļetes cenai, jo pasažieris ir tas, kurš, rezervējot biļeti, izmantojis starpnieku, kā rezultātā starpniecības nodevas palielināšana principā esot aplūkojama šo līgumattiecību kontekstā (*OLG München* 20.7.2022, 20 U 8835/21e = *BeckRS* 2022. 17623).
- 22 Arī šajā lietā iepriekšējo instanču tiesas Tiesas spriedumu interpretē atšķirīgi. Kamēr pirmās instances tiesa uzskata, ka gaisa pārvadātājam nav jāzina, kāds ir komisijas maksas konkrētais apmērs, apelācijas tiesa pauž pretēju nostāju.
- 23 Saskaņā ar Senāta vērtējumu ir nepieciešams Tiesas skaidrojums, lai turpmāk dalībvalstu tiesas nodrošinātu, ka tās pasludinātais spriedums lietā *Harms* tiek piemērots vienveidīgi. Turklāt Senātam šķiet acīmredzams, ka gaisa pārvadātājs nevar celt iebildumus, ka konkrēts komisijas maksas apmērs tam ir palicis nezināms, kamēr vien komisijas maksa nav bijusi neierasti augsta, kas būtu jāpierāda gaisa pārvadātājam. Tas, ka gaisa pārvadātājam ir jābalstās uz pieņēmumu, ka komerciāls biļešu tirdzniecības starpnieks, ar kuru tas sadarbojas, parasti strādā vienīgi par starpniecības komisijas maksu, ir acīmredzams.

Augstākā tiesa
 Vīne, 2023. gada 13. decembrī
 [..]